

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 188/2018-63

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. augusta 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej, zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) o sťažnosti [REDAKČIA] a [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpených advokátom JUDr. Dušanom Klimom, Sládkovičova 16/61, Žiar nad Hronom, ktorou namietajú porušenie základných práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 6 CoP 70/2016 z 28. decembra 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 47/2017 z 9. augusta 2017, za účasti Krajského súdu v Trenčíne a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČIA] a [REDAKČIA] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 47/2017 z 9. augusta 2017 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 47/2017 z 9. augusta 2017 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 501,96 € (slovom päťsto jeden eur a deväťdesiatšesť centov) na účet ich právneho zástupcu JUDr. Dušana Klima, Sládkovičova 16/61, Žiar nad Hronom, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. septembra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom JUDr. Dušanom Klimom, Sládkovičova 16/61, Žiar nad Hronom, ktorou namietajú porušenie základných práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 30 P 212/2015 z 23. júna 2016 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“), rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 CoP 70/2016 z 28. decembra 2016 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 47/2017 z 9. augusta 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovatelia boli účastníkmi konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 30 P 212/2015 o zrušenie náhradnej osobnej starostlivosti k maloletému dieťaťu. Okresný súd napadnutým rozsudkom zrušil spoločnú náhradnú osobnú starostlivosť sťažovateľov, do ktorej bol zverený maloletý [REDACTED] (ďalej len „maloletý“) na základe rozsudku okresného súdu sp. zn. 31 P 40/2013 z 25. septembra 2014 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 17 CoP 122/2014 z 12. februára 2015.

V záujme prehľadnosti sťažovatelia v sťažnosti popisujú rozhodujúce skutočnosti, ktoré predchádzali konaniu o zrušenie spoločnej náhradnej osobnej starostlivosti. Z tohto popisu vyplýva, že

1. Maloletý sa narodil [REDACTED], pričom jeho biologická matka v súvislosti s pôrodom požiadala o utajenie svojej osoby.

2. Dňa 26. novembra 2009 Okresný súd Partizánske určil maloletému rozsudkom sp. zn. 6 P 207/2009 meno a priezvisko – [REDACTED].

3. Uznesením Okresného súdu Partizánske sp. zn. 6 P 214/2009 z 3. decembra 2009 bolo v súlade s v tom čase platným a účinným § 76 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku nariadené predbežné opatrenie, na základe ktorého bol maloletý odovzdaný do starostlivosti sťažovateľov.

4. V súlade s nariadeným predbežným opatrením Okresného súdu Partizánske sp. zn. 6 P 214/2009 z 3. decembra 2009 sťažovatelia podali 11. decembra 2009 Okresnému súdu Partizánske v súlade s § 103 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) návrh na zverenie maloletého do ich predosvojiteľskej (predadopčnej) starostlivosti.

4. Dňa 30. decembra 2009 biologická matka maloletého v zmysle § 23 ods. 6 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odvolala svoju žiadosť o utajenie svojej osoby v súvislosti s pôrodom v šiestom týždni po pôrode a súčasne na Matričnom úrade v [REDACTED] určila meno a priezvisko maloletého [REDACTED].

5. Dňa 25. januára 2010 Okresný súd Partizánske preniesol svoju príslušnosť na okresný súd, keďže v obvode tohto súdu sa maloletý nachádzal, pričom v dôsledku následného sporu o miestnu príslušnosť krajský súd rozhodol uznesením č. k. 5 Nc 13/2010-29 z 28. apríla 2010 tak, že miestne príslušným na konanie vo veci starostlivosti o maloletého je okresný súd.

6. Dňa 1. marca 2010 biologickí rodičia maloletého súhlasným vyhlásením určili otcovstvo maloletého dieťaťa tak, že jeho otcom je [REDAKOVANÉ] a maloletému určili meno [REDAKOVANÉ] (v zmysle § 91 ods. 1 a 2 zákona o rodine za otca dieťaťa sa považuje muž, ktorého otcovstvo bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov, pričom toto súhlasné vyhlásenie rodičov musí byť urobené pred matričným úradom alebo pred súdom, pozn.).

7. Podaním z 11. marca 2010 biologickí rodičia maloletého vstúpili do konania o návrhu sťažovateľov na zverenie maloletého do predosvojiteľskej starostlivosti a zároveň podali návrh na zrušenie predbežného opatrenia, ktorým bol maloletý zverený do starostlivosti sťažovateľov.

8. Okresný súd uznesením sp. zn. 32 P 199/2010 zo 6. augusta 2010 zrušil predbežné opatrenie Okresného súdu Partizánske (uznesenie Okresného súdu Partizánske sp. zn. 6 P 214/2009 z 3. decembra 2009), na základe ktorého bol maloletý zverený do osobnej starostlivosti sťažovateľov.

9. Krajský súd uznesením sp. zn. 19 CoP 81/2010 z 21. septembra 2010 zrušujúce uznesenie okresného súdu zmenil tak, že predbežné opatrenie vydané Okresným súdom Partizánske nezrušil a maloletého ponechal v starostlivosti sťažovateľov.

Sťažovatelia zdôrazňujú, že prvé pojednávanie o predosvojení maloletého sa uskutočnilo 17. septembra 2010, teda v čase, keď už podľa súdnej praxe mohlo byť rozhodnuté o osvojení dieťaťa sťažovateľmi. Ďalej namietajú, že *„posledné pojednávanie na Okresnom súde v Trenčíne prebehlo vo veci: o predbežnom osvojení, dňa 13. 11. 2012. Bolo potvrdené Krajským súdom dňa 5. 2. 2013. Zákonná 3 mesačná lehota na rozhodnutie o predosvojení dieťaťa určená zákonom bola tak predĺžená na 46 mesiacov.“*

Okresný súd uznesením sp. zn. 32 P 66/2010 z 26. mája 2011 vyhodnotil konanie biologických rodičov ako neprejavovanie skutočného záujmu o maloletého a v zmysle § 102

ods. 1 písm. a) v spojení s § 102 ods. 3 zákona o rodine ustanovil maloletému opatrovníka, ktorý je oprávnený dať namiesto rodičov súhlas na zverenie maloletého do predosvojiteľskej starostlivosti sťažovateľom. Proti tomuto uzneseniu okresného súdu biologickí rodičia podali odvolanie, na základe ktorého krajský súd uznesením sp. zn. 4 CoP 60/2011 z 20. septembra 2011 zrušil uznesenie okresného súdu o ustanovení opatrovníka s odôvodnením, že konanie biologických rodičov spočívajúce v podniknutí právnych krokov (utajenie osoby matky v súvislosti s pôrodom, využitie svojho práva na odvolanie žiadosti o utajenie, súhlasné vyhlásenie rodičov o otcovstve, návrh na zrušenie predbežného opatrenia) odvolací súd považoval za prejavovanie skutočného záujmu, keďže ním preukázali rodičovský vzťah k maloletému dieťaťu.

Okresný súd v konaní o zverenie maloletého do predosvojiteľskej starostlivosti sťažovateľov uznesením sp. zn. 32 P 66/2010 z 13. novembra 2012 (ďalej aj „uznesenie okresného súdu o zamietnutí návrhu sťažovateľov na predosvojiteľskú starostlivosť“) návrh sťažovateľov na zverenie maloletého do predosvojiteľskej starostlivosti zamietol. Proti označenému uzneseniu sťažovateľa podali odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 17 CoP 2/2013 z 5. februára 2013 tak, že uznesenie okresného súdu o zamietnutí ich návrhu na predosvojiteľskú starostlivosť potvrdil.

Následne bol však maloletý rozsudkom okresného súdu sp. zn. 31 P 40/2013 z 25. septembra 2014 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 17 CoP 122/2014 z 12. februára 2015 zverený sťažovateľom do spoločnej náhradnej osobnej starostlivosti. Označenými rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu bolo zároveň rozhodnuté o výživnom pre maloletého a upravený styk biologických rodičov s maloletým.

Napadnutým rozsudkom okresného súdu bola spoločná náhradná osobná starostlivosť sťažovateľov, do ktorej bol maloletý zverený, zrušená. Napadnutým rozsudkom krajského súdu bolo rozhodnutie prvostupňového súdu potvrdené ako vecne správne. Dovolanie sťažovateľov proti napadnutému rozsudku krajského súdu najvyšší súd odmietol napadnutým uznesením ako neprípustné v súlade s § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

Napadnutým rozsudkom krajského súdu bol maloletý podľa sťažovateľov bez akejkoľvek prípravy v rozpore s jeho najlepším záujmom odobratý náhradným rodičom z dispozície. V tejto súvislosti argumentujú, že aj napriek vypočutiu maloletého pred okresným súdom nebol ustálený jeho skutočný záujem, či chce žiť so sťažovateľmi alebo s biologickými rodičmi, a to ani formou nepriamych otázok.

Pri rozhodovaní o dovolaní mal podľa sťažovateľov najvyšší súd vychádzať z § 77 a § 111 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) v spojení s § 121 CMP a *ex lege* dovolanie pripustiť a následne o ňom rozhodnúť. Najvyšší súd podľa sťažovateľov konal v rozpore s § 77 CMP a *„zásadou iura novit curia, zásadnou ústnosti, verejnosti, verejného záujmu, skutočnej pravdy a najlepšieho záujmu maloletého. Bez povšimnutia ponechal namietané porušené stanovisko (NS SR zn. 6 Cdo-227/2011), namietané nevykonané dôkazy, rozdielny názor Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý... žiadal... stanovisko detského psychológa...“*.

Sťažovatelia nesúhlasia s právnym názorom vyjadreným v uznesení veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017 (ďalej len „uznesenie z 19. apríla 2017“), ktorým sa riadil dovolací súd aj v ich veci, podľa ktorého je kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP a § 421 CSP neprípustná. Podľa sťažovateľov nie je jasné, *„z akého zákonného oprávnenia retroaktívne občianskoprávne kolégium o podanom dovolaní ustálilo ako výber len jeden z predmetných zákonom daných dovolacích dôvodov, keď zákon takúto conditio sine qua non neukladá a ani žiadnu možnú podmienku výberu dovolacieho dôvodu i s prihliadnutím na konkrétne podané dovolanie podľa § 77 CMP, § 421 CSP a § 420 f) CSP nepovoľuje“*.

K záveru najvyššieho súdu, podľa ktorého na dovolanie nebol pre rozhodovanie daný spoločenský záujem, sťažovatelia uvádzajú, že ide o právny názor *„odporujúci de lege lata uvedenému článku 1 CMP, Dohovoru, Opčnému protokolu, Ústavy SR, keď táto nová právna úprava pojednáva o konaniach, ktoré sú príznačné pre výlučné prípady s verejným záujmom a ochranou významných celospoločenských kategórií. Otázka znie je budúcnosť*

dieťaťa skutočne, nie verejným záujmom?? ... V tomto smere sa sťažovatelia absolútne nestotožňujú s názorom dovolacieho súdu, keď po toľkom utrpení, ktoré si prežili v dôsledku pochybení nižších justičných orgánov, vnútroštátnej právnej úpravy, kde dieťaťa ktoré vychovávali po dobu 7 rokov bolo im odňaté v rozpore so zákonom, v rozpore s trvaním názoru orgánu ÚPSVaR na nutný posudok detského psychológa.“.

Sťažovatelia argumentujú, že maloletý nebol ani raz vypočutý v súlade s § 116 a § 38 CMP, pričom okresný súd pri výsluchu, ktorý uskutočnil, neuviedol ani „*náznaikom následky rozhodnutia súdu, čo sa stane s jeho životom, nezistil jeho najlepší záujem ani formou nepriamych otázok*“.

Krajský súd rovnako ako okresný súd rozhodli v neprítomnosti náhradných rodičov, čím mali podľa sťažovateľov porušiť ich právo „*konať pred súdom so zásadou verejnosti a ústnosti, verejného záujmu v rovine CMP v zmysle článku 1, 8 a 9 CMP, ktoré určujú pojednávajúcemu (prvoinštančnému i odvolaciemu súdu) povinnosť nariadenia ústneho pojednávania. V zmysle uvedenej úpravy súd teda koná zásadne v prítomnosti všetkých účastníkov konania, ak zákon neurčuje inak. Odlišnú úpravu CMP neurčuje. Cez § 2 CMP marginálnu rubriku, ustanovenie § 378 CSP v spojení s § 33 CMP (v 1 časti, 2 hlavy CMP pre konanie v prvej inštancii) sa hovorí, že aj na konanie pred odvolacím súdom sa primerane použijú ustanovenia konania pre prvú inštanciu.*“.

Sťažovatelia argumentujú, že súčasná právna úprava neumožňuje všeobecným súdom v súlade s § 111 CMP «*nenariadiť pojednávanie a je zásadou prielomu rozhodovania vnútroštátnych národných súdov rozhodovania „per catedra“ (od stola) vo veciach maloletých*». Ďalej s odkazom na rozhodnutie ústavného súdu vo veci sp. zn. III. ÚS 454/2011, podľa ktorého postup všeobecných súdov bez zistení skutočného stavu o pomeroch dieťaťa, chrániacim jeho záujmy, môže byť i porušením ústavných a medzinárodných garancií jeho práv, zdôrazňujú, že vo veci konajúce všeobecné súdy sa nezaoberali týmito skutočnosťami, pričom materiálным následkom takéhoto stavu je, že „*bez účasti strán, neriadením sa stanoviskom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny*“ bolo porušené právo sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie.

V posudzovanom prípade konajúce všeobecné súdy mali podľa sťažovateľov postupovať v súlade s čl. 19 ods. 2 ústavy a vo veci „*obmedzenia práva a prechodu dieťaťa na trvalo do iného prostredia mali prihliadať i na súkromie sťažovateľov*“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľa navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie ich základných práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práv garantovaných čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru a práv podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým rozsudkom okresného súdu, napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zruší a vec vráti na nové konanie a rozhodnutie, pričom nižšie súdy zároveň zaviazajú vypočítať maloletého formou nepriamych otázok a zistiť jeho skutočný názor a najlepší záujem v zmysle § 116 CMP v spojení s § 38 CMP. Sťažovateľa si zároveň uplatňujú priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 7 000 €.

Uznesením ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 188/2018 z 8. marca 2018 bola sťažnosť v časti namietaného porušenia základných práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu prijatá na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti odmietnutá pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedníčku najvyššieho súdu a predsedu krajského súdu, aby sa vyjadrili k sťažnosti a zároveň oznámili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčka najvyššieho súdu v prípise č. KP 3/2018-31 z 21. mája 2018 a podpredsedníčka krajského súdu v prípise č. sekr./032-8830 814 z 15. mája 2018 ústavnému súdu oznámili, že súhlasia s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania.

K námietke sťažovateľov, že odvolací súd pochybil, keď v ich veci nenariadil v rozpore so základnými princípmi obsiahnutými v čl. 8 a čl. 9 CMP a s § 385 a nasl. CSP pojednávanie a maloletého neinformoval o prebiehajúcom konaní a neobjasnil mu následky rozhodnutia všeobecného súdu, predsedníčka najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení uviedla, že dovolací súd sa týmito námietkami podrobne zaoberal a jeho rozhodnutie nemožno považovať za arbitrárne ani svojvoľné.

Námietku sťažovateľov, podľa ktorej rozhodnutie najvyššieho súdu v ich veci založené na neprípustnosti kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 CSP a § 421 CSP s odkazom na odôvodnenie obsiahnuté v uznesení veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 VCdo 1/2018 z 21. marca 2018 (ďalej len „uznesenie z 21. marca 2018“) a uznesení ústavného súdu sp. zn. PLZ. ÚS 1/2018 z 25. apríla 2018 považuje predsedníčka najvyššieho súdu však za opodstatnenú a v tejto súvislosti vyslovuje názor, že napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu došlo k porušeniu sťažovateľmi označených práv.

Podpredsedníčka krajského súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti vyslovila názor, že napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu k porušeniu sťažovateľmi označených práv garantovaných ústavou, listinou, dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa nedošlo.

Podpredsedníčka krajského súdu priložila k svojmu vyjadreniu aj stanovisko predsedníčky senátu krajského súdu 6 CoP, v ktorom táto s poukazom na napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zdôrazňuje, že o námietkach sťažovateľov, ktoré zhodne uvádzajú v sťažnosti a rovnako aj v dovolaní, proti napadnutému rozsudku krajského súdu bolo rozhodnuté najvyšším súdom, ktorý dovolanie odmietol. Predsedníčka senátu krajského súdu vo svojom stanovisku ďalej uviedla, že *«rozhodnutie NS SR v uvedenej veci, bolo publikované v Zbierke stanovisk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 22/2018 ako vybrané právoplatné súdne rozhodnutie zásadného významu. Najvyšší súd SR v danej veci uzavrel, že postup krajského súdu ako odvolacieho súdu sa nepriečil zákonu, a preto nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov na spravodlivý súdny proces. Po preskúmaní procesného postupu krajského súdu ako odvolacieho súdu*

najvyšší súd skonštatoval, že „rozhodnutie o veci bez nariadenia pojednávania bolo postupom, ktorý plne zodpovedal zákonu (§ 385 ods. 1 CSP)“.

V rozhodnutí Najvyšší súd SR vyslovil právnu vetu, že v mimosporových konaniach je odvolací súd povinný nariadiť pojednávanie iba v prípadoch uvedených v ustanovení § 385 ods. 1 Civilného sporového poriadku. To znamená: a/ ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ ak si to vyžaduje verejný záujem.

Krajský súd v Trenčíne vo svojom rozhodnutí dospel k záveru, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom pre rozhodnutie vo veci, dospel k správnym skutkovým záverom, ktoré majú oporu vo vykonaných dôkazoch a vec správne skutkovo posúdil, stotožnil sa preto s jeho skutkovými závermi a zistený stav považoval za skutočný stav veci (odsek 28). Skutkové zistenia súdu prvej inštancie považoval za úplne a dostatočné aj bez potreby ďalšieho znaleckého dokazovania (odsek 35). Nemal pochybnosti o zistenom stave veci súdom prvej inštancie, a preto nemal dôvod opakovať, alebo dopĺňať dokazovanie (§ 384 ods. 1 CSP).

Ako konštatoval najvyšší súd „pre nariadenie pojednávania nebol daný verejný záujem; konanie o zrušenie náhradnej osobnej starostlivosti maloletého dieťaťa nemá širší spoločenský dopad a dotýka sa výlučne účastníkov tohto konania a práv a povinností vyplývajúcich zo starostlivosti o maloletého ██████████“. S uvedeným záverom sa v plnom rozsahu stotožňujem. Tento záver vychádza z doposiaľ platnej judikatúry (napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR z 28. septembra 2010, sp. zn. 2 Cdo 45/2010, podľa ktorého doposiaľ Európsky súd pre ľudské práva nejudikoval, čo je dôležitý verejný záujem, a navrhované ustanovenie necháva odvolacím senátom na voľnú úvahu, kedy nariadia pojednávanie z dôvodu dôležitého verejného záujmu. Spravidla pôjde o veci týkajúce sa v rôznych súvislostiach väčšieho okruhu osôb, napríklad spory týkajúce sa územného celku, sídliska atď.; uznesenie Najvyššieho súdu SR z 8. februára 2012, sp. zn. 6 Cdo 227/2011).

Prijatie argumentácie sťažovateľov v sťažnosti („otázka znie, je budúcnosť dieťaťa nie verejným záujmom?“) by v konečnom dôsledku znamenalo, že konanie v akejkoľvek veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa, by bolo vždy predmetom verejného záujmu (vo veci ide vždy o budúcnosť dieťaťa), a teda by nepripúšťalo na odvolacom súde iné, ako verejné a ústne prejednanie na nariadenom pojednávaní.

Sťažovatelia argumentujú ustanovením § 33 Civilného mimosporového poriadku (ďalej „CMP“), ktoré upravuje zásadu nariadenia pojednávania.

Vzhľadom na systematické zaradenie predmetnej úpravy (v druhej hlave CMP „Konanie v prvej inštancii“; Prvý diel „Niektoré ustanovenia o priebehu konania v prvej inštancii“), je zrejmé, že túto zásadu stanovuje len pre priebeh konania v prvej inštancii.

Ďalej sťažovatelia argumentujú ustanovením § 378 CSP.

Podľa § 378 CSP na konanie na odvolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak.

Tento zákon (CSP) však v súvislosti s nariadením pojednávania v odvolacom konaní ustanovuje inak, a to v ustanovení § 385 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Na rozdiel od prvoinstančného konania (či už sporového alebo mimosporového) vychádza zo zásady nenariadenia pojednávania, resp. iba výnimočného nariadenia pojednávania.

Civilný mimosporový poriadok nemá žiadne iné ustanovenia o povinnosti odvolacieho súdu nariadiť pojednávanie na prejednanie odvolania v mimosporových veciach, preto sa v plnej miere uplatnia ustanovenia Civilného sporového poriadku.

Poukazujem na to, že predmetným rozsudkom bola zrušená spoločná náhradná osobná starostlivosť sťažovateľov o maloletého [REDAKOVANÉ]. V danom prípade išlo o špecifickú situáciu, pretože nariadená náhradná osobná starostlivosť mala dočasný charakter. Jediným dôvodom jej nariadenia bolo zabezpečenie adaptácie dieťaťa na jeho prechod do osobnej starostlivosti biologických rodičov po dobu 6 mesiacov. S týmto charakterom náhradnej starostlivosti (s jeho dočasnosťou) a s jej účelom boli uzrozmnení všetci účastníci konania. Adaptačné obdobie prebehlo bez komplikácií, čo zistil súd prvej inštancie priamo výsluchom dieťaťa. Adaptačné obdobie napokon trvalo namiesto maximálne potrebných 6 mesiacov, takmer dva roky, pretože k jeho ukončeniu muselo dôjsť až autoritatívnym rozhodnutím súdu, na návrh biologických rodičov maloletého dieťaťa.

Krajský súd v Trenčíne naďalej zastáva názor, ktorý vyjadril v odseku 34 odôvodnenia rozsudku, že akékoľvek oddiaľovanie nevyhnutného kroku - prechodu maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti biologických rodičov, aj účelovým využívaním formálnych prostriedkov, by bolo v rozpore so zásadou najlepšieho záujmu dieťaťa spojeného s jeho prirodzeným právom na starostlivosť rodičov (článok 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa) a právom žiť s rodičmi (článok 9 Dohovoru o právach dieťaťa).».

Ústavný súd podaním z 31. mája 2018 v súlade s § 51 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zaslal biologickým rodičom maloletého a Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín ako osobám, ktoré môžu byť dotknuté rozhodnutím ústavného súdu o sťažnosti, sťažnosť a vyjadrenia podpredsedníčky krajského súdu a predsedníčky najvyššieho súdu na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska.

Biologickí rodičia maloletého na výzvu ústavného súdu odpovedali podaním doručeným ústavnému súdu 19. júna 2018, v ktorom po rekapitulácii skutkových okolností predchádzajúcich konaniu o zrušenie spoločnej náhradnej osobnej starostlivosti sťažovateľov zdôrazňujú, že považujú napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu za správne, a v konkrétnostiach uvádzajú, že nesúhlasia s tvrdením o tom, že maloletý bol vytrhnutý z prostredia, kde žil, *„pretože išlo o postupné (najskôr občas, neskôr 3x do týždňa a od piatku do nedele) zvykanie si a prehlbovanie vzájomného vzťahu, spoznávania rodiny, priateľov a prostredia kde bude vyrastať, ktoré nakoniec trvalo celkom takmer 4 roky. Konečne po dlhom trápení má (maloletý, pozn.) rodinu akú si zaslúži, nežije 2 polovičné životy, ale len jeden – plnohodnotný a spokojný ako má mať každé dieťa.“*

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín do dňa rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti stanovisko nedoručil.

Po doručení vyjadrení predsedníčky najvyššieho súdu, podpredsedníčky krajského súdu a biologických rodičov maloletého ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľov, aby sa vyjadril, či trvá na konaní ústneho pojednávania, a zároveň mu zaslal vyjadrenia predsedníčky najvyššieho súdu č. KP 3/2018-31 z 21. mája 2018 a podpredsedníčky krajského súdu č. sekr./032-8830 814 z 15. mája 2018 a vyjadrenia biologických rodičov maloletého na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska.

Právny zástupca sťažovateľov v podaní doručenom ústavnému súdu 13. júla 2018 oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, ak ústavný súd nebude prítomnosť sťažovateľov považovať za potrebnú, a zároveň v reakcii na doručené vyjadrenie biologických rodičov maloletého predovšetkým zdôraznil, že sťažovatelia „zastávali najlepší záujem maloletého dieťaťa a ani len náznakom by nedovolili, aby bolo konané v jeho neprospech v rozpore s ustanoveniami § 38 CMP, § 116 CMP a čl. 5 Zákona o rodine, čl. 12 Dohovoru čoho dôkazom bolo i zhodné stanovisko ÚPSVaR vo veci žiadosti o nariadenie znaleckého posudku“.

V reakcii na stanovisko predsedníčky senátu krajského súdu 6 CoP právny zástupca sťažovateľov zrekapituloval námietky predostreté v rámci odvolacieho konania, s ktorými sa krajský súd podľa jeho názoru nevysporiadal požadovaným spôsobom (neoboznámenie sa maloletého s rozhodnutím okresného súdu, nemožnosť maloletého vyjadriť svoj názor, nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania detským psychológom na zistenie materiálnej pravdy).

Právny zástupca sťažovateľov ďalej vo svojom stanovisku vyjadril nesúhlas s argumentáciou krajského súdu k rozhodnutiu bez nariadenia pojednávania. V tejto súvislosti zdôraznil, že „v zmysle ustanovenia § 33 ods. 1 CMP určuje nariadiť verejné a ústne pojednávanie, ak tento zákon neustanovuje inak (tento zákon myslený CMP neustanovuje inak.) Dôkazom toho je fakt, že CMP na mnohých miestach odkazuje príkladmo ustanovenia § 132, 223 CMP... kde sa nenariaďuje verejné pojednávanie. Čo sa však nevzťahuje na konkrétny prípad nakoľko sa jednalo o konanie v rovine § 111 CMP 5 diel CMP, v ktorom nie je ustanovené inak, teda aby sa verejné pojednávanie nekonalo.“. Podľa právneho zástupcu sťažovateľov je aplikácia § 378 CSP prvej vety na konanie na odvolacom súde vylúčená, keďže s poukazom na § 33 CMP je „CMP... prednostným kódexom pred CSP“. Nutnosť nariadenia verejného pojednávania v predmetnej veci podľa právneho zástupcu sťažovateľov vyplývala aj z čl. 1 CMP, ktorý explicitne stanovuje zásadu ochrany verejného záujmu. Právny zástupca sťažovateľov nesúhlasí ani s tvrdením krajského súdu, podľa ktorého adaptácia maloletého na prechod k biologickým rodičom bola preukázaná, keďže „v nahrávke súdu s vypočutím maloletého

sa tak maloletý nijakým spôsobom nevyjadril skôr opačným spôsobom. Adaptačné obdobie a jeho ukončenie malo byť ustálené znalcom, ktorý mal určiť i najlepší záujem maloletého u koho chce dieťa žiť. Súd navrhovaný dôkaz odmietol a to nie len sťažovateľom, ale i orgánu sociálno-právnej ochrany a kurately detí. Náhradná starostlivosť bola zrušená, nebol však súdom upravený spôsob premiestnenia k biologickým rodičom a nebol biologickými rodičmi dodržaný ani navrhovaný postup...“.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu navrhujú, aby ústavný súd sťažnosti vyhovel.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľov, predsedníčky najvyššieho súdu a podpredsedníčky krajského súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom sťažnosti je rozhodovanie o porušení sťažovateľmi označených práv zaručených listinou, ústavou, dohovorom a Dohovorom a právach dieťaťa napadnutým uznesením najvyššieho súdu a napadnutým rozsudkom krajského súdu.

II.1 K namietanému porušeniu sťažovateľmi označených práv zaručených listinou, ústavou, dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa napadnutým uznesením najvyššieho súdu

V kontexte namietaného porušenia práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu sťažovatelia namietajú, že je arbitrárne a neodôvodnené, keďže najvyšší súd nevzhladol v postupe odvolacieho súdu pochybenie spočívajúce v (ne)nariadení pojednávania a neinformovaní maloletého o prebiehajúcom konaní [prípustnosť podania dovolania v súlade s § 420 písm. f) CSP]. Sťažovatelia vyjadrujú tiež nesúhlas s právnym názorom vyjadreným v uznesení veľkého senátu najvyššieho súdu z 19. apríla 2017, ktorým sa riadil dovolací súd aj v ich veci, podľa ktorého je kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP a § 421 CSP neprípustná.

II.1.1 K namietanému porušeniu základných práv zaručených čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne aj podľa čl. 36 ods. 1 listiny) každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny) a čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (napr. II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu

týchto práv neexistujú zásadné odlišnosti (napr. IV. ÚS 195/07), čo umožňuje ich namietané porušenie preskúmať spoločne.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny) spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej).

Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci má pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli

oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom pre poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (napr. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05).

Námietka sťažovateľov týkajúca sa nimi tvrdeného porušenia označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu je založená na zásadnom argumente, že ak najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľov bez toho, aby sa zaoberal jeho prípustnosťou z hľadiska dovolacích dôvodov ustanovených v § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, ktoré sťažovatelia v dovolaní uplatnili (bod 3 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu), je takéto rozhodnutie arbitrárne a nezákonné, a to aj napriek tomu, že sa jeho odôvodnenie „opiera“ o názor vyslovený v uznesení veľkého senátu najvyššieho súdu z 19. apríla 2017.

V nadväznosti na sťažovateľmi uplatnenú sťažnostnú argumentáciu ústavný súd v prvom rade konštatuje, že jeho úlohou nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Ústavný súd je v súlade so svojou všeobecnou právomocou vyjadrenou v čl. 124 ústavy súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Táto právomoc spolu s právomocou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu umožňuje preskúmať aj napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov, avšak iba z hľadiska, či tieto rozhodnutia, resp. v nich vyslovené závery sú alebo nie sú v súlade s ústavno-procesnými zásadami upravenými v ústave. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať len také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré ich vydaniu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom ústavného prieskumu vtedy, ak sú zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, pričom zároveň majú za následok porušenie

sťažovateľom označeného základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Z uvedených hľadísk ústavný súd pristúpil k prieskumu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Ústavný súd sa sústredil na tú časť jeho odôvodnenia, v ktorom dovolací súd poukazuje na uznesenie veľkého senátu najvyššieho súdu z 19. apríla 2017, podľa ktorého „... je kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP a § 421 CSP neprípustná. Ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP. Ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a) až f) CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.“. Najvyšší súd v nadväznosti na citované vyslovil, že sa cíti označeným uznesením veľkého senátu viazaný a na tomto základe sa odmietol zaoberať dovolacími dôvodmi podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, ktoré sťažovatelia v dovolaní proti napadnutému rozsudku krajského súdu uplatnili.

V kontexte sťažnostnej argumentácie sťažovateľov je kľúčovou časťou ústavného prieskumu tejto časti sťažnosti zo strany ústavného súdu posúdenie otázky, či je z ústavného hľadiska udržateľný taký prístup najvyššieho súdu ako súdu rozhodujúceho o dovolaní, v zmysle ktorého ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa ustanovenia § 420 CSP, ako aj § 421 CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP [(v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci podľa § 420 písm. f) CSP, pozn.]. K tejto otázke ústavný súd už uznesením č. k. Plz. ÚS 1/2018-22 z 25. apríla 2018 prijal zjednocujúce stanovisko (ďalej len „zjednocujúce stanovisko z 25. apríla 2018“) v znení:

„Pokiaľ sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku, ako aj § 421 Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 Civilného sporového

poriadku, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Rovnako, pokiaľ sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené § 420 písm. a) až f) Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“

V odôvodnení zjednocujúceho stanoviska z 25. apríla 2018 ústavný súd vychádzal z premisy, podľa ktorej zo žiadneho zákonného ustanovenia Civilného sporového poriadku nevyplýva obmedzenie, ktoré by čo i len naznačovalo, že proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné dovolanie z dôvodu podľa § 420 CSP, ako aj podľa § 421 CSP, by uplatnenie niektorého dôvodu prípustnosti dovolania vylučovalo alebo podmieňovalo možnosť uplatniť aj iný dovolací dôvod. Zdôraznil ďalej, že ústavného, ako aj zákonného hľadiska je neakceptovateľný taký postup, ktorým by bol dovolateľ nútený vybrať si len jeden z dôvodov prípustnosti dovolania, napriek reálnej existencii viacerých dôvodov jeho prípustnosti. Týmto postupom by podľa ústavného súdu bola *de facto* rozhodovacia činnosť súdu delegovaná na dovolateľa, resp. advokáta, čo je neprípustné, keďže právne posúdenie prípustnosti opravného prostriedku a aplikácia práva na konkrétny prípad je úlohou (dovolacieho) súdu.

Na základe úvah o zmysle práva na prístup k súdu ako imanentnej súčasť práva na spravodlivý proces s náležitými odkazmi na judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva napokon ústavný súd dospel v odôvodnení svojho zjednocujúceho stanoviska z 25. apríla 2018k záveru, že ak veľký senát najvyššieho súdu generálne vylúčil súbežné uplatnenie dôvodov prípustnosti dovolania a pre takéto vylúčenie neexistujú rozumné a presvedčivé argumenty, odňal tým dovolateľom právo na prístup k súdu a porušil zásadu zákazu *denegatio iustitiae*.

Ústavný súd konštatuje, že právne závery obsiahnuté v zjednocujúcom stanovisku z 25. apríla 2018 sú v plnom rozsahu aplikovateľné aj na vec sťažovateľov, a preto na nich ústavný súd v plnom rozsahu poukazuje.

Z uvedených dôvodov ústavný súd pridŕžajúc sa svojich záverov obsiahnutých v zjednocujúcom stanovisku konštatuje, že najvyšší súd tým, že sa vo veci sťažovateľov, ktorí v dovolaní proti napadnutému rozsudku krajského súdu uplatnili súbežne dôvody prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, ako aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP (bod 3 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu) pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzil len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 písm. f) CSP porušil základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Už len pre úplnosť ústavný súd (poukazujúc aj na vyjadrenie predsedníčky najvyššieho súdu k sťažnosti) konštatuje, že veľký senát najvyššieho súdu medzičasom prehodnotil závery obsiahnuté v jeho uznesení z 19. apríla 2017 a uznesením sp. zn. 1 VCdo 1/2018 z 21. marca 2018 rozhodol, že kumulácia dovolacích dôvodov podľa § 420 CSP a § 421 CSP je prípustná.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Keďže napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil mu vec na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde; bod 2 výroku tohto nálezu]. V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný vysloveným právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd riadiac sa pri rozhodovaní o zrušení napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ako celku a vrátení veci na ďalšie konanie princípom zdržanlivosti (PL. ÚS 3/09, I. ÚS 76/2011, PL. ÚS 95/2011) a zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti súdov (m. m. napr. IV. ÚS 128/07, IV. ÚS 24/2010), nepovažoval za vhodné ani za účelné zaoberať sa ďalšou sťažovateľmi uplatnenou námietkou [námietka nesprávneho procesného postupu krajského súdu postupom znemožňujúcim strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces – prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP], keďže o tejto bude opätovne konať a rozhodovať najvyšší súd.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd časti sťažnosti, ktorou sťažovatelia namietali porušenie základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu z hľadiska podľa sťažovateľov nesprávneho vyhodnotenia prípustnosti podania dovolania podľa § 420 písm. f) CSP [nesprávny procesný postup odvolacieho súdu spočívajúci v (ne)nariadení pojednávania a neinformovaní maloletého o prebiehajúcim konaní] nevyhovet (bod 4 výroku tohto nálezu).

II.1.2 K namietanému porušeniu práv zaručených čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 ústavy, čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Podľa čl. 16 ods. 1 ústavy nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená. Obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom.

V súlade s čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Podľa čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo slobodne sa vyjadrovať o všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom detí musí venovať primeraná pozornosť zodpovedajúca ich veku a úrovni.

Podľa čl. 12 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa za týmto účelom sa dieťaťu musí predovšetkým poskytnúť možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo administratívnom pojednávaní, ktoré sa ho dotýka, a to buď priamo alebo prostredníctvom zástupcu alebo jeho príslušného orgánu, a spôsobom, ktorý je v súlade s pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľov zaručených čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 ústavy a práv zaručených čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením najvyššieho súdu ústavný súd uvádza, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základných práv sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu) a zrušenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu (bod 2 výroku tohto nálezu) sa v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu (II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) otvára priestor na to, aby sa najvyšší súd a následne prípadne aj krajský súd sami vyrovnali s ochranou práv hmotného charakteru. Ústavný súd preto tejto časti sťažnosti sťažovateľov nevyhovел, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom (bod 4 výroku tohto nálezu).

II.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým rozsudkom krajského súdu

Porušenie sťažovateľmi označených práv zaručených listinou, ústavou, dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa napadnutým rozsudkom krajského súdu sťažovatelia odôvodňujú jeho arbitrárnosťou, resp. nedostatočným odôvodnením, keďže maloletý nebol oboznámený s následkami rozhodnutí všeobecných súdov, pričom nebol zistený ani jeho najlepší záujem, a to ani formou nepriamych otázok, ako aj tým, že krajský súd nenariadil pojednávanie a rozhodol v neprítomnosti sťažovateľov.

Ústavný súd konštatuje, že argumenty o procesných pochybeniach odvolacieho súdu majúce sa následok arbitrárnosť a nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu sa v zásade prekrývajú s argumentmi, ktoré uvádzajú sťažovatelia v dovolaní proti napadnutému rozsudku krajského súdu. Keďže ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, opäť sa vytvoril priestor na to, aby tieto dovolacie námietky sťažovateľov [odôvodňujúce prípustnosť podania dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP] smerujúce proti napadnutému rozsudku krajského súdu prednostne posúdil najvyšší súd v rámci dovolacieho konania.

Najvyšší súd bude preto po vrátení veci ústavným súdom povinný poskytnúť ochranu listinou, ústavou, dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa garantovaným právam sťažovateľov v prípade, ak dospeje k záveru, že napadnutým rozsudkom krajského súdu došlo k ich porušeniu. Riadiac sa zásadou minimalizácie zásahov do činnosti všeobecných súdov a uprednostňujúc v zmysle princípu subsidiarity právnu ochranu poskytovanú všeobecným súdom, preto ústavný súd sťažnosti sťažovateľov v časti namietaného porušenia práv zaručených listinou, ústavou, dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa napadnutým rozsudkom krajského súdu nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

III.

Sťažovatelia sa domáhajú aj priznania primeraného finančného zadost'učinenia v sume 7 000 €, ktoré odôvodňujú porušením ich práv nezákonným odobratím maloletého z ich náhradnej osobnej starostlivosti.

V súlade s § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd žiadosti sťažovateľov o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia nevyhovel, pretože v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci považoval za dostatočné poskytnutie ústavnej ochrany v podobe vyslovenia porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu a vrátením veci dovolaciemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 4 výroku tohto nálezu).

Sťažovatelia sa zároveň domáhajú, aby ústavný súd rozhodol a *„súdy nižších inšancií zaviazal vypočítať maloletého formou nepriamych otázok a zistiť jeho skutočný názor a najlepší záujem v zmysle § 116 CMP v spojení s § 38 CMP“*.

Tomuto návrhu sťažovateľov však ústavný súd nemohol vyhovieť, keďže o tomto návrhu môže rozhodnúť len všeobecný súd. Predmetom konania o sťažnosti sťažovateľov podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je totiž len rozhodovanie o namietanom porušení práv zaručených ústavou, listinou, dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa, a nie meritórne rozhodnutie vo veci náhradnej osobnej starostlivosti sťažovateľov o maloletého, ktoré patrí do právomoci všeobecných súdov. Ústavný súd preto rozhodol tak, ako je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

IV.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom JUDr. Dušanom Klimom v konaní pred ústavným súdom (bod 3 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd pri rozhodovaní o úhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľov vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Vzhľadom na to, že právny zástupca zastupoval dve osoby, v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

Ústavný súd priznal sťažovateľom úhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2017 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti) a za 1 úkon právnej služby vykonaný v roku 2018 (podanie vyjadrenia).

Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky bola v 1. polroku roka 2016 (§ 1 ods. 3 vyhlášky) priemerná mesačná mzda v hospodárstve Slovenskej republiky vo výške 884 € (z toho jedna šestina v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 147,33 € a jedna stotina v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 8,84 €). Základná sadzba odmeny po jej znížení pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb (§ 13 ods. 2 vyhlášky) predstavuje sumu 73,67 €.

Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky bola v 1. polroku roka 2017 (§ 1 ods. 3 vyhlášky) priemerná mesačná mzda v hospodárstve Slovenskej republiky vo výške 921 € (z toho jedna šestina v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 153,50 € a jedna stotina v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 9,21 €). Základná sadzba

odmeny po jej znížení pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb (§ 13 ods. 2 vyhlášky) predstavuje sumu 76,75 €.

Ústavný súd priznal úhradu trov právneho zastúpenia sťažovateľom za 2 úkony právnej služby v roku 2017 v zmysle § 11 ods. 3 v spojení s § 13 ods. 2 vyhlášky spolu v sume 294,68 € (2 x 2 úkony v sume po 73,67 €). Ústavný súd k tomu priznal režijné paušály v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky spolu v sume 35,36 € (4 × 8,84 €). Ústavný súd ďalej priznal úhradu trov právneho zastúpenia sťažovateľom za 1 úkon právnej služby vykonaný v roku 2018 (vyjadrenie doručené ústavnému súdu 13. júla 2018) v zmysle § 11 ods. 3 v spojení s § 13 ods. 2 vyhlášky (2 x 1 úkon po 76,75 €) v sume 153,50 €. Ústavný súd k tomu priznal dva režijné paušály v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky spolu v sume 18,42 €. Ústavný súd tak priznal sťažovateľom celkovú úhradu trov právneho zastúpenia v sume 501,96 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. augusta 2018